

որոնք առաջ բերին յանկարծական փոփոխութիւն Ազգ. Պատւիրակութեան ընթացքում. փետր. 18-ին, ուրեմն, Երեւանի բանակցութիւնների վերջանալուց երեք ամիս յետոյ, Հայաստանի կառավարութիւնը Պօղոս Նուպարից ստացաւ մի հեռագիր, որով փաշան յայտնում էր, թէ ինքը ընդունում է այն պայմանները, որ Վ. Թեքէյեանը մերժել էր ընդունել: Միևնոյն հեռագրում Պօղոս Նուպարը առաջարկում էր անյապաղ միացնել Փարիզի Պատւիրակութիւնները և իմացնում էր, որ ինքը ներկայացուցիչ է նշանակել Ս. Յարութիւնեանին ու Ա. Մխիթարեանին, որոնք Հանրապետութեան կառավարութեան հետ պիտի կազմեն միացեալ կառավարութիւն:

Երևանում հաշտել էին արդէն այն մտքի հետ, որ Ազգ. Պատւիրակութիւնը մերժել է կառավարութեան պայմանները: Հիմա ի՞նչ պատահեց, որ, յանկարծ, ընդունում է: Եւ եթէ արեւմտահայ ու արեւելահայ խառն կառավարութիւն պիտի կազմէի, ինչացո՞ւ են Ս. Յարութիւնեանն ու Ա. Մխիթարեանը — երկուսն էլ ուսսահայ ծանօթ հակադաշնակցականներ ու կառավարութեան դէմ աղմկայոյզ պայքար մղողներ: Պարզ էր, որ մէջտեղը ինչոր անշիտակ խաղ էր խաղացւում, բայց թէ ի՞նչ — Երևանում չէին հասկանում: Միակ բացատրութիւնը այն էր, որ Հայաստանի Հանրապետութեան իրական ճանաչումից յետոյ Պօղոս Նուպարի քաղաքական բաժնեթղթերը սկսել էին ընկնել, և նա շտապում էր ա՛յդ ձևով փրկել դրութիւնը:

Մարտ 25-ին տեղի ունեցաւ հանդիպում Ս. Յարութիւնեանի և հանրապետական պատւիրակութեան նախագահ Ս. Վրացեանի միջև վարչապետ Ա. Խատիսեանի ներկայութեամբ: Ս. Վրացեանը բացատրեց, որ հոկտեմբերից ի վեր կացութիւնը մեծ չափով փոխւել է. նախ՝ հայկական անկախութեան ճանաչման փաստով նոր կացութիւն է ստեղծւել արտաքին ճակատում. երկրորդ՝ Ազգ. Պատւիրակութեան յարուցած պայքարը այնքա՛ն է յուզել կրքերը, որ Հայաստանում կօալիցիայի դադարւարը բոլորովին վարկաբեկւել է: «Պէտք է ցաւել, որ հեկտեմբերին սկսւած բանակցութիւնների պատասխանը միայն փետրարին տրւեց, մինչդեռ Ազգ. Պատւիրակութիւնն ամէն հնարաւորութիւն ունէր աւելի առաջ ասելու իր վերջնական խօսքը: Ներկայ պայմաններն աւելի քան երբեք պահանջում են, որ Հայաստանն ունենայ ուժեղ և ժողովրդական վստահութիւնը վայելող կառավարութիւն: Այն մթնոլորտը, որ ստեղծել են Ազգային Պատւիրակութեան կուսակիցները, այն, եթէ ոչ թշնամական, առնուպն սաղ վերաբերումը, որ նրանք ցոյց են տալիս դէպի Հանրապետութիւնը, աւելի ևս դժւարացնում է հոկտեմբերին առաջարկւած կօալիցիոն ձևով հեղինակաւոր կառավարութեան կազմակերպումը. հոկտեմբերից ի վեր կացութիւնը մի շարք տեսակէտներից փոխւել է»: Եւ առաջարկւում էր սպասել մինչ Հ. Յ. Դաշնակցութեան մօտերս գումարւելիք խորհրդաժողովը, որը քննելու էր և այս հարցը:

Ս. Յարութիւնեանը, ընդհակառակը, այդ բոլոր մտահոգութիւնները համարում էր հարցից խուսափելու մի միջոց: Նրա համար դրութիւնն ու անելիքը պարզ էր. «Այժմս մեզ հարկաւոր է փոխադարձ համաձայնութեամբ